

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 15 maj 1897, kl. 9 f. m.

Konstitutionsutskottets memorial, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af utskottets utlåtande n:o 10 i anledning af väckta motioner dels om bestämmande af en gemensam dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, dels ock om vissa ändringar i riksdagsordningens bestämmelser i fråga om val till Andra Kammaren.

Till konstitutionsutskottet hafva ankommit protokollsutdrag, utvisande att vid behandlingen af utskottets utlåtande, n:o 10, i anledning af väckta motioner dels om bestämmande af en gemensam dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, dels ock om vissa ändringar i riksdagsordningens bestämmelser i fråga om val till Andra Kammaren, kamrarne fattat följande beslut.

Första Kammaren har bifallit och Andra Kammaren afslagit utskottets under punkten 1:o gjorda hemställan, i följd hvaraf förslaget om bestämmande af en gemensam dag för val af riksdagsmän i Andra Kammaren förfallit.

Båda kamrarne hafva deremot bifallit hvad utskottet hemställt under punkterna 3:o), 4:o), 5:o) och 6:o); och har Riksdagen således till hvilande

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 3 Saml. 11 Häft. (N:o 11).

för vidare grundlagsenlig behandling antagit de i punkterna 3:o), 4:o) och 6:o) framlagda förslag till ändrad lydelse af §§ 16, 18 och 25 riksdagsordningen.

Beträffande åter utskottets hemställan under punkten 2:o) hafva kammarne fattat olika beslut. Utskottet hade under nämnda punkt hemställt, att Riksdagen måtte med anledning af en utaf herr E. A. Lindblad i Andra Kammarne väckt motion antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 16 och 18 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 16.

1. Å landet väljes — — — — — största folkmängden eger.
2. I de valkretsar — — — — — största folkmängden eger.
3. Kommuner, som hafva att gemensamt välja riksdagsman, ega dock begagna det omedelbara valsättet, derest flertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun väckes medelst beslut, fattadt inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat, varder sådant meddeladt Konungens Befallningshafvande, som från öfriga till valkretsen hörande kommuner infordrar de röstberättigades röster och utfärdar kungörelse om utgången, efter thy som de flesta afgifna rösterna varit för bifall eller afslag. I sistnämnda fall kan frågan icke förr, än en tid af fem år derefter förflutit, å nyo upptagas. Beslutas åter förändringen, träder den i kraft vid det val, som näst efter en månad från kungörelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hvarefter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas.

Vid de omedelbara valen afgifvas rösterna, särskildt för hvarje kommun, inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmagts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen insändas, för kommunerna å landet till domhafvanden och för städerna till magistraten i den stad, som största folkmängden eger. *Dessa protokoll böra affattas i enlighet med formulär, som af Konungen fastställas.*

4. I stad, der magistrat ej finnes, skall den för sådan stad särskildt illsatta styrelse eller dess ordförande taga den befattning med riksdagsmannaval, som enligt denna § samt §§ 18, 20 och 22 tillhör magistrat eller dess ordförande.

5. I stad, som har att ensam sända en eller flere riksdagsmän, förrättas valen omedelbart inför magistraten; och må, der flere riksdagsmän

skola utses, staden, på sätt om val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar.

Anm. I händelse såväl detta förslag som ock hvad utskottet under punkterna 1:o och 6:o i sin hemställan föreslagit skulle vinna Riksdagens bifall, hopföras de godkända förslagen vid paragrafens slutliga affattning.

18 §.

Konungens Befallningshafvande åligger att, när val till riksdagsman i Andra Kammaren erfordras, derom underrätta vederbörande valförrättare, som låter tid och ort för valet i kyrkorna kungöra, med särskild föreskrift att elektorsval, der det eger rum, skall hållas minst åtta dagar före riksdagsmannavalet. Skulle i någon församling offentlig gudstjenst ej förrättas å söndag, då kungörelsen bör uppläsas, skall, på presterskapets anmodan, vederbörande kronobetjent kungörelsen skyndsamt kringläsas.

För kallelse till elektorsval gäller i tillämpliga delar hvad om kallelse till kommunalstämma och allmän rådstuga stadgadt är.

Der elektorsval hållet är, skall ordföranden i kommunalstämma eller i magistrat, som valet förrättat, åt den eller dem, som fått elektorsbefattning sig uppdragen, såsom fullmagt meddela till rättigheten bestyrkt utdrag af valprotokollet, *hvilket affattas i enlighet med formulär, som af Konungen fastställles.*

Anm. I händelse såväl detta förslag som ock hvad utskottet under punkterna 1:o och 3:o i sin hemställan föreslagit skulle vinna Riksdagens bifall, hopföras de godkända förslagen vid paragrafens slutliga affattning.

Denna utskottets hemställan har af Första Kammaren bifallits oförändrad, under det att Andra Kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring, att dels tillägget till § 16 mom. 3 skulle erhålla följande lydelse: »Formulär till ledning vid dessa protokolls affattande utfärdas af Konungen», dels ock att tillägget till § 18 skulle sålunda affattas: »Formulär till ledning vid detta protokolls affattande utfärdas af Konungen», hvarjemte Andra Kammaren beslutit en häraf nödvändigjord ändring i den under punkten 3:o) i utskottets utlåtande n:o 10 vid sista stycket af § 18 fogade anmärkning.

Utskottets under punkten 2:o) i dess utlåtande n:o 10 framlagda förslag att införa bestämmelse om fastställande af formulär för valprotokoll grundade sig hufvudsakligen derpå, att utskottet ansåg detta vara ett

synnerligen praktiskt sätt att för vederbörande valförrättare underlätta det rigtiga affattandet af dessa protokoll. Det beslut Andra Kammaren nu fattat i denna fråga skiljer sig från det af utskottet framlagda och af Första Kammaren godkända förslaget deruti, att enligt den af Andra Kammaren antagna lydelsen af tilläggen till § 16 mom. 3 och § 18 riksdagsordningen valförrättarne ej skulle vara förbundne att bokstaffligen följa de af Konungen fastställda formulären.

Anledningen, hvarför Andra Kammaren ej velat antaga det af utskottet formulerade förslaget, torde hafva varit en farhåga, att ett i öfrigt riktigt affattadt valprotokoll skulle kunna blifva underkänt på den grund, att det ej ordagrant öfverensstämde med det fastställda formuläret.

Då emellertid redan den omständigheten, att, såsom i det af Andra Kammaren antagna ändringsförslaget bestämmes, officiella formulär till valprotokoll komme att finnas för valförrättaren tillgängliga, skulle innebära ett steg i den rigtning utskottets af Första Kammaren godkända förslag angifver, har utskottet funnit en sammanjemkning af kamrarnes beslut vid punkten 2:o) af ifrågavarande betänkande kunna ske på det sätt, att kamrarne såsom hvilande antaga ett förslag till den ifrågasatta grundlagsändringen, deruti visserligen ej uttryckligen föreskrives, att de fastställda formulären ovilkorligen måste följas, men hvarigenom starkare än i det af Andra Kammaren nu bifallna förslaget betonas, att formulären äro afsedda att af valförrättarne användas till ledning.

Utskottet hemställer alltså:

1:o) att kamrarne, hvar för sig med frånträdande af sitt vid punkten 2:o) af utskottets betänkande n:o 10 fattade beslut, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse af §§ 16 och 18 riksdagsordningen:

(*Nuvarande lydelse.*)

(*Föreslagen lydelse.*)

§ 16.

§ 16.

Å landet väljes — —
— — — största folkmängden eger.

I de valkretsar — —
— — — största folkmängden eger.

1. Å landet väljes — —
— — — — — största folkmängden eger.

2. I de valkretsar — —
— — — — — största folkmängden eger.

(Nuvarande lydelse.)

Kommuner, som hafva att gemensamt välja riksdagsman, ega dock begagna det omedelbara valsättet, derest flertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun väckes medelst beslut, fattadt inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat, varder sådant meddeladt Konungens Befallningshafvande, som från öfriga till valkretsen hörande kommuner infordrar de röstberättigades röster och utfärdar kungörelse om utgången, efter thy som de flesta afgifna rösterna varit för bifall eller afslag. I sistnämnda fall kan frågan icke förr, än en tid af fem år derefter förflutit, å nyo upptagas. Beslutas åter förändringen, träder den i kraft vid det val, som näst efter en månad från kungörelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hvar efter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas. Vid de omedelbara valen afgifvas rösterna, särskildt för hvarje kommun, inför kommunalstämmas

(Föreslagen lydelse.)

3. Kommuner, som hafva att gemensamt välja riksdagsman, ega dock begagna det omedelbara valsättet, derest flertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun väckes medelst beslut, fattadt inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat, varder sådant meddeladt Konungens Befallningshafvande, som från öfriga till valkretsen hörande kommuner infordrar de röstberättigades röster och utfärdar kungörelse om utgången, efter thy som de flesta afgifna rösterna varit för bifall eller afslag. I sistnämnda fall kan frågan icke förr, än en tid af fem år derefter förflutit, å nyo upptagas. Beslutas åter förändringen, träder den i kraft vid det val, som näst efter en månad från kungörelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hvar efter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas.

Vid de omedelbara valen afgifvas rösterna, särskildt för hvarje kommun,

(Nuvarande lydelse.)

ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmagts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen insändas, för kommunerna å landet till domhufvanden och för städerna till magistraten i den stad, som största folkmängden eger.

I stad, som har att ensam sända en eller flere riksdagsmän, förrättas valen omedelbart inför magistraten; och må, der flere riksdagsmän skola utses, staden, på sätt om val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar. I stad, der magistrat ej finnes, skall den för sådan stad särskildt tillsatta styrelse eller dess ordförande taga den befattning med riksdagsmannaval, som enligt denna § samt §§ 18, 20 och 22 tillhör magistrat eller dess ordförande.

(Föreslagen lydelse.)

inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmagts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen insändas, för kommunerna å landet till domhufvanden och för städerna till magistraten i den stad, som största folkmängden eger. *Vid dessa protokolls affattande böra till ledning tjena formulär, som af Konungen fastställas.*

4. I stad, der magistrat ej finnes, skall den för sådan stad särskildt tillsatta styrelse eller dess ordförande taga den befattning med riksdagsmannaval, som enligt denna § samt §§ 18, 20 och 22 tillhör magistrat eller dess ordförande.

5. I stad, som har att ensam sända en eller flere riksdagsmän, förrättas valen omedelbart inför magistraten; och må, der flere riksdagsmän skola utses, staden, på sätt om val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar.

(Nuvarande lydelse.)

§ 18.

Konungens Befallningshafvande åligger att, när val till riksdagsman i Andra Kammaren erfordras, derom underrätta vederbörande valförrättare, som låter tid och ort för valet i kyrkorna kungöra, med särskild föreskrift att elektorsval, der det eger rum, skall hållas minst åtta dagar före riksdagsmannavalet. Skulle i någon församling offentlig gudstjenst ej förrättas å söndag, då kungörelsen bör uppläsas, skall, på presterskapets anmodan, vederbörande kronobetjent kungörelsen skyndsamt kringsända.

För kallelse till elektorsval gäller i tillämpliga delar hvad om kallelse till kommunalstämma och allmän rådstuga stadgadt är.

Der elektorsval hållet är, skall ordföranden i kommunalstämma eller i magistrat, som valet förrättat, åt den eller dem, som fått elektorsbefattning sig uppdragen, såsom fullmagt meddela till rättigheten bestyrkt utdrag af valprotokollet.

(Föreslagen lydelse.)

§ 18.

Konungens Befallningshafvande åligger att, när val till riksdagsman i Andra Kammaren erfordras, derom underrätta vederbörande valförrättare, som låter tid och ort för valet i kyrkorna kungöra, med särskild föreskrift att elektorsval, der det eger rum, skall hållas minst åtta dagar före riksdagsmannavalet. Skulle i någon församling offentlig gudstjenst ej förrättas å söndag, då kungörelsen bör uppläsas, skall, på presterskapets anmodan, vederbörande kronobetjent kungörelsen skyndsamt kringsända.

För kallelse till elektorsval gäller i tillämpliga delar hvad om kallelse till kommunalstämma och allmän rådstuga stadgadt är.

Der elektorsval hållet är, skall ordföranden i kommunalstämma eller i magistrat, som valet förrättat, åt den eller dem, som fått elektorsbefattning sig uppdragen, såsom fullmagt meddela till rättigheten bestyrkt utdrag af valprotokollet. *Vid detta protokolls affattande bör till ledning tjena formulär, som af Konungen fastställes.*

2:o) att kamrarne, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under 1:o) här ofvan hemställt, måtte, med frånträdande af sina förut fattade beslut rörande de af utskottet till de särskilda förslagen om ändrad lydelse af §§ 16 och 18 riksdagsordningen fogade anmärkningar, antaga en så lydande gemensam anmärkning till nämnda förslag:

Anm. I händelse ofvanstående under särskilda punkter framlagda förslag till ändrad lydelse af §§ 16 och 18 riksdagsordningen skulle af Riksdagen antagas, hopföras de godkända förslagen vid nämnda paragrafers slutliga affattning.

Stockholm den 14 maj 1897.

På utskottets vägnar:

AXEL VILH. LJUNGMAN.